

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS RAVINTOHOUKUTTIMEN KÄYTÖN KIELTÄMISESTÄ VESILINTUJEN METSÄSTYKSESSÄ METSÄSTYSVUOSINA 2021–2024

Pääasiallinen sisältö

Harvalukuisempien ja jo pidemmän aikaa taantuneiden riistavesilintujen: jouhisorsan, haapanan, tukkasotkan, lapasorsan, heinätavin, nokikanan ja punasotkan kantojen taantuma on jatkunut jo yli 15 vuotta. Viimeisimpien Luonnonvarakeskuksen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon vesilintulaskentojen perusteella myös neljän tärkeimmän riistasorsalajimme kannat ovat taantuneet viimeisen viiden vuoden aikana – tavilla, haapanalla ja telkällä jo pidemmän aikaa, mutta viimeisimmissä arvioissa myös sinisorsan kanta on laskenut hieman.

Samaan aikaan vesilintujen metsästyksessä on yleistynyt lintujen houkuttelu viljaruokinnan avulla ammuttavaksi. Luonnonvarakeskuksen tutkimuksen mukaan metsästäjät kuljettavat vesistöihin noin 6 miljoonaa kiloa viljaa vuodessa vesilintujen ruokkimiseksi. Tämä ilmiö on samalla johtanut erittäin suurten sorsasaaliiden ampumiseen, jotka eivät aiemmilla metsästysalueilla ja perinteisillä pyyntikeinoilla - lintuja etsimällä rantoja kahlaamalla ja soutamalla, lentoreiteillä odottelemalla ja kaaveiden avulla houkuttelemalla - olleet mahdollisia. Tehostuneen metsästyksen takia saaliiksi päätyy edelleen runsaasti harvalukuisia ja taantuvia lajeja kuten haapanoita ja jouhisorsia.

Viljaruokinnan yleistyminen on tarjonnut mahdollisuuksia metsästykseseen uusissa paikoissa, mutta viljaruokinta ei itsessään todennäköisesti juuri lisää kannan tuottoa, vaan kyse on käytännössä lintujen houkuttelusta pois muilta entisiltä luontaisilta alueilta. Viljaruokinnan ekologiset vaikutukset vesilintukantoihin ovat kyseenalaiset ja toiminta heikentää metsästyksen kulttuurillista ja sosiaalista kestävyyttä, sillä saalis keskittyy entistä epätasaisemmin pienemmälle ruokintapaikoilla metsästäväälle joukolle. Luken tutkimuksen mukaan yli 50 % metsästäjistä ei hyväksy riistan houkuttelua ruokinnalla toisten metsästäjien alueelta omalle pyyntialueelle. On arvioitu myös, että monesti juuri nuoret metsästäjät jäävät ruokintapaikkojen metsästysmahdollisuuksien ulkopuolelle. Yleistynyt suurten saaliiden ampuminen erittäin helpolla pyyntikeinolla voi vaikuttaa kielteisesti myös metsästyksen yhteiskunnalliseen hyväksyttävyyteen ja metsästäjien keskinäisten konfliktien lisääntymiseen.

Hallitusohjelman elinympäristöjen kunnostukset SOTKA-hankkeessa ja HELMI-ohjelmassa ovat välttämättömiä heikentyvän poikastuoton kääntämiseksi jälleen kasvuun, mutta niiden vaikutukset alkavat vaikuttaa hitaasti vasta 2020-luvun lopulla. Suuria saaliita ammutaan myös tärkeiden lintuvesien suojelualueiden välittömässä läheisyydessä, mikä heikentää suojelualueiden hyötyä kantoja tuottavina ja ylläpitävinä levähdysalueina.

Vesilintukantojen taantumun pysäyttämiseksi nopein ja tällä hetkellä todennäköisesti ainoa toimiva keino, täysrauhoituksen sijaan, olisi käynnistää kokeilu, jossa kiellettäisiin ravintohoukuttimen hyödyntäminen vesilintujen metsästyksessä kolmen vuoden määräajaksi. Tämä ohjaisi metsästyksen vähemmän tehokkaksi, perinteisiin metsästäjien taitoja vaativiin pyyntitapoihin ja parantaisi metsästyksen sosiaalista, kulttuurillista ja ekologista kestävyyttä.

Suomessa pesivien riistavesilintukantojen suojelemiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellettäisiin vesilintujen metsästyksessä ravintohoukuttimen hyödyntäminen kolmen vuoden määräajaksi. Vesilintujen metsästyksessä olisi kiellettyä käyttää viljanjyviä tai mitä tahansa ihmisen perustamaa houkutinta, joka perustuu vesilintujen käyttämään ravintoon, jos tarkoituksena on vesilintujen houkuttelu sen avulla pyyntitarkoituksessa. Maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on asetuksen avulla varmistaa, että

vesilintujen metsästystä harjoitetaan kestävän käytön periaatteella, vesilintujen metsästys ei vaaranna kantoja, vesilintujen kantojen taantuma pysähtyy ja kannat kääntyvät nousuun.

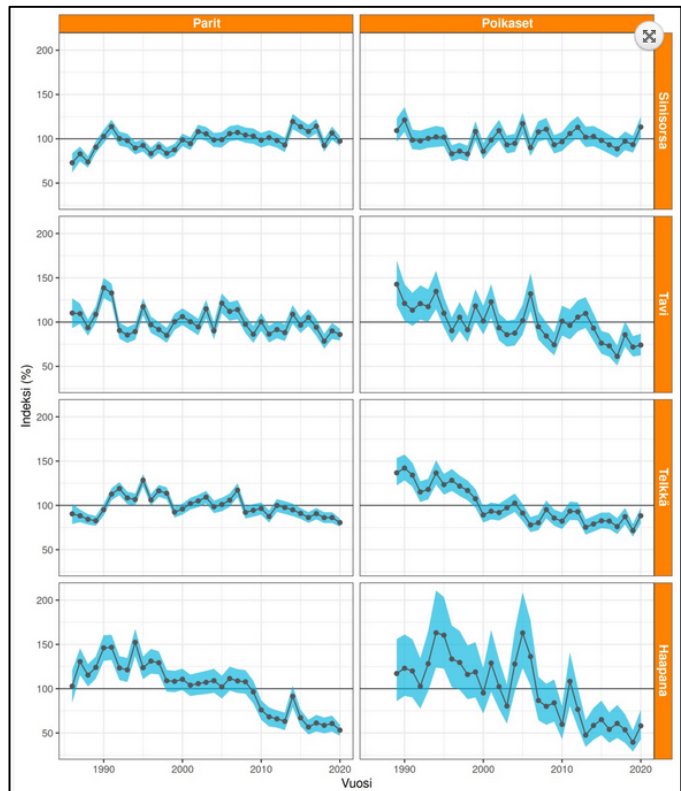
1. Nykytila

Vesilintukantojen tila

Harvalukuisempien ja jo pidemmän aikaa taantuneiden riistavesilintujen: jouhisorsa, haapana, tukkasotka, lapasorsa, heinätaivi, nokikana ja punasotkan kantojen taantuma on jatkunut jo yli 15 vuotta. Viimeisimpien Luonnonvarakeskuksen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon vesilintulaskentojen perusteella myös neljän tärkeimmän riistasorsalajimme kannat ovat taantuneet viimeisen viiden vuoden aikana – tavilla, haapanalla ja telkällä jo pidemmän aikaa, mutta viimeisimmissä arvioissa myös sinisorsan kanta on heikentynyt¹.

Luonnonvarakeskuksen mukaan sinisorsan pesimäkanta (pesivien parien määrä) on ollut pitkällä aikavälillä kasvussa, mutta viimeisen viiden vuoden aikana kanta on taantunut. Laskeva suuntaus jatkui myös tänä vuonna kannan pysyessä kuitenkin pitkän aikavälin (1989–2020) keskiarvon tuntumassa. Tavin pesimäkanta vaihteli voimakkaasti seurantajakson alkupuolella, mutta sittemmin kannanvaihtelu on tasaantunut. Kanta on pitkällä aikavälillä taantunut ja jatkanut laskuaan myös viimeiset viisi vuotta. Poikastuotto oli vuonna 2020 samaa luokkaa kuin edellisellä vuonna ja pysyi noin 25 % pitkän aikavälin keskiarvon alapuolella. Telkän pesimäkanta pysyi pitkään suhteellisen vakaana. Vuoden 2012 jälkeen se kuitenkin kääntyi laskuun, minkä johdosta lajin kanta on taantunut pitkällä aikavälillä. Edellisen pesimäkauden parimäärä on noin 20 % seurantajakson keskiarvoa pienempi.

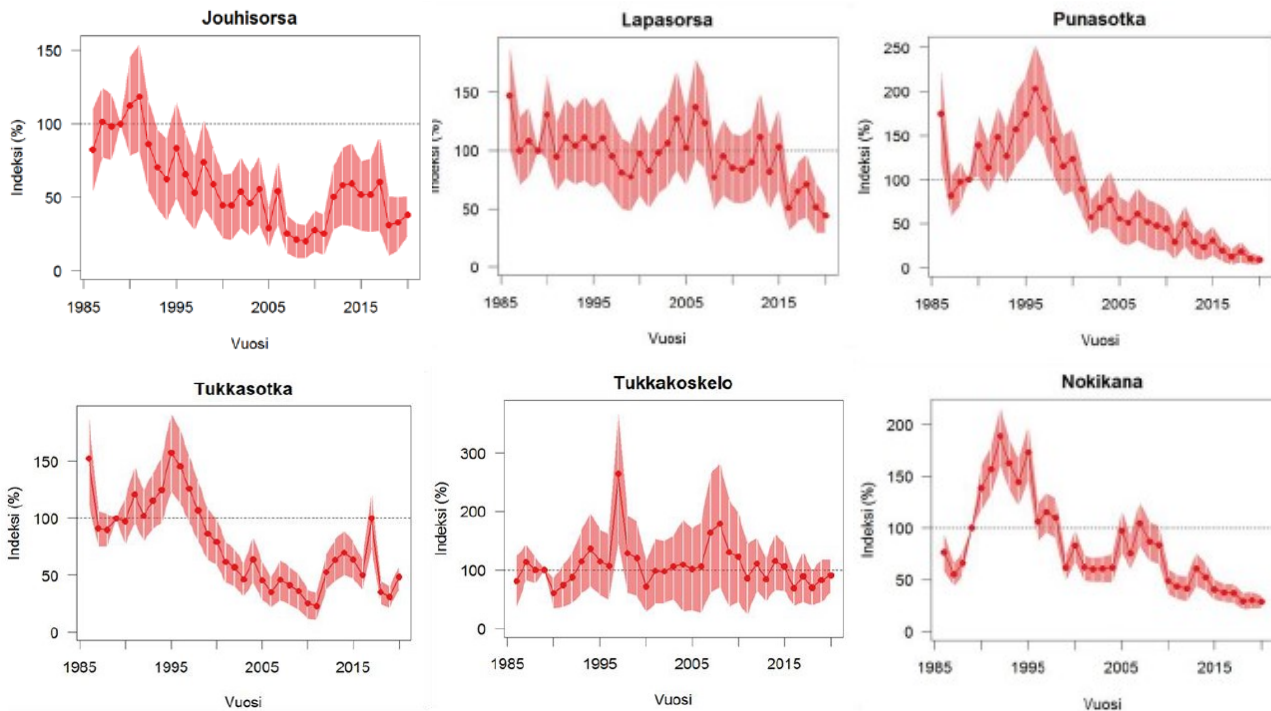
Haapanan pesimäkanta on taantunut voimakkaasti pitkällä aikavälillä. Pesimäkantaindeksi oli viime vuonna koko seurantajakson alhaisin, vain 50 % pitkän aikavälin keskiarvosta. Myös poikastuotto on laskenut pitkällä aikavälillä. Haapana on vuoden 2019 uhanalaisuusarvioissa luokiteltu vaarantuneeksi.

Kuva 1: Tärkeimpien riistasorsien parimäärän ja poikasten kokonaismäärän kehitystä kuvaavat indeksit. Indeksit on skaalattu molempien aineistojen osalta siten, että 100 % kuvaa jakson 1989-2020 keskiarvoa. Indeksien ympärillä oleva värillinen alue on 95 % luottamusväli, joka kuvaa aineistossa esiintyvistä hajonnasta aiheutuvaa epävarmuutta indeksin arvossa. Lähde: Luonnonvarakeskus, 14.8.2020.²

¹ <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/vesilinnut/vesilintuseurantojen-tulokset/> (viitattu 12.11.2020)

² <https://www.luke.fi/uutinen/tarkeimpien-riistasorsien-parimaarat-kaantyyvat-laskuun-poikastuotto-koheni-viime-vuodesta/>

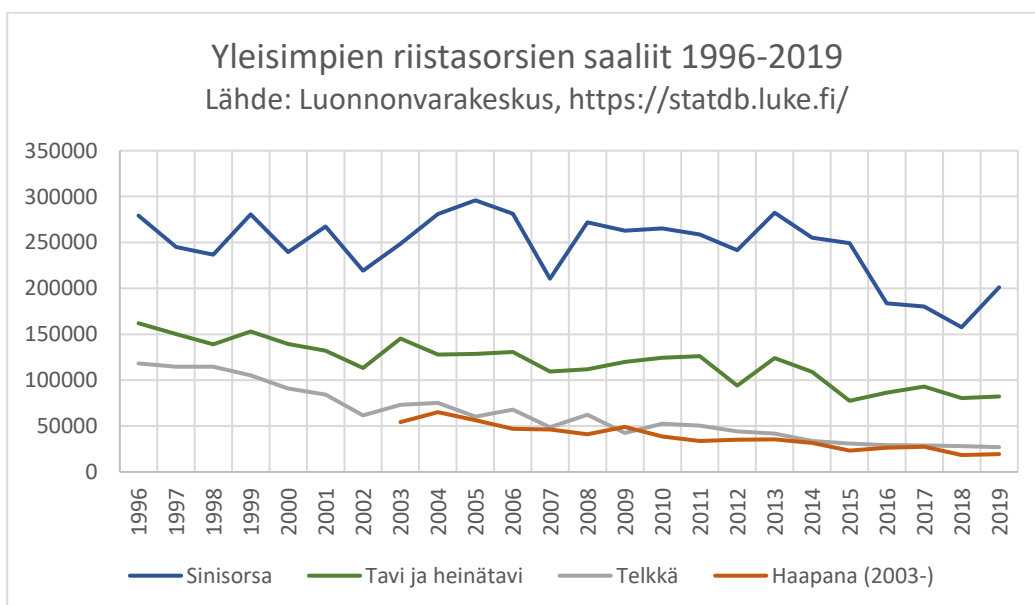
Kuva 2: Monien harvalukuisempien riistavesilintujen kannat ovat taantuneet 30 vuoden aikana. Pesivän parimäärän indeksissä vuosi 1989 saa arvon 100, johon muita vuosia voi verrata. Lähde: Luonnonvarakeskus, 14.8.2020.

https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2020/08/Muut_lajit_kuikka_jne.pdf

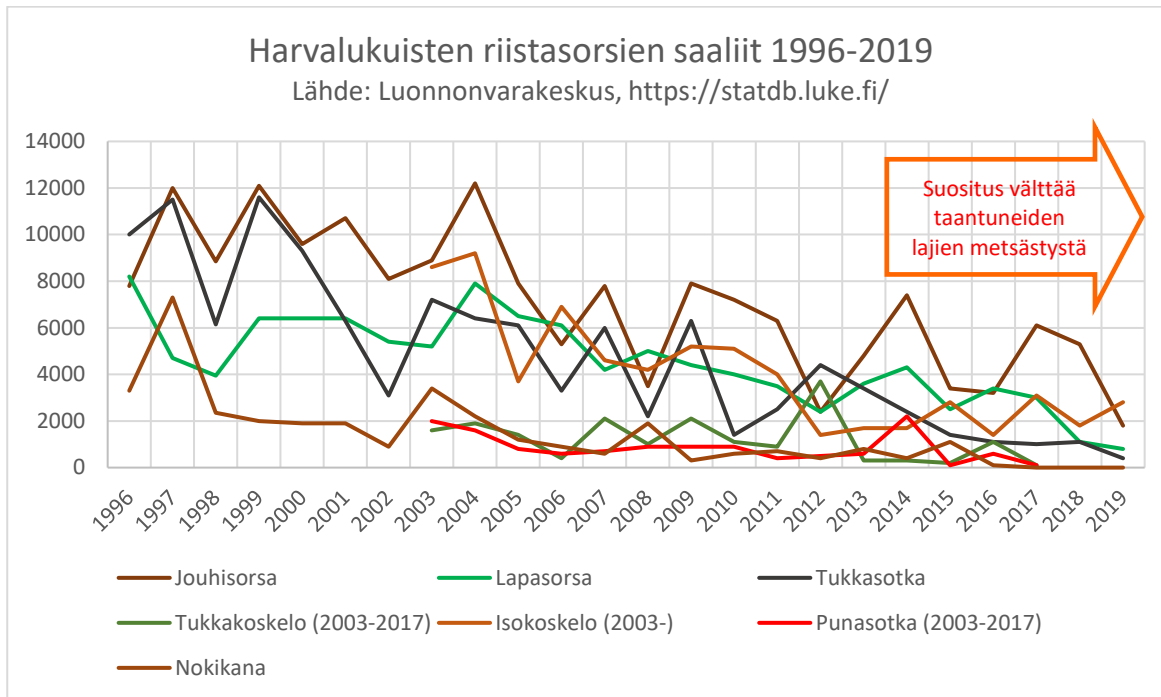
https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2020/08/Muut_lajit_lapasorsa_jne.pdf

Vesilintujen metsästys

Yleisimpien riistavesilintujen saalismäärät ovat laskeneet viime vuosikymmeniä, mikä todennäköisimmin heijastelee kannoissa tapahtuneita muutoksia. Yleisimmän saalislajin, sinisorsan saalis määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana laskenut noin 265 000 linnusta noin 200 000 lintuun, eli vähentynyt 25 %. Saalistilasto perustuu Luonnonvarakeskuksen vapaaehtoiseen otantakyselyyn metsästäjille.

Kuva 3. Yleisimpien riistasorsien saalismäärät vuosina 1996-2019.

Kuva 4. Harvalukuisten riistavesilintujen saalismäärät vuosina 1996-2019. HUOM: Punasotkan ja tukkakoskelon metsästys kiellettiin kokonaan vuosiksi 2018-2020 maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Myös harvalukuisten vesilintulajien saalismäärät ovat vähentyneet, mikä heijastaa todennäköisesti pääasiassa kannoissa tapahtunutta taantumaa.

Luonnonvarakeskuksen tutkimuksen mukaan vesilintujen ruokinnassa tarjotaan yhteensä 5,96 miljoonaa kiloa lisäravintoa vuodessa³. Vesilinnuille tarjottu lisäravinto on viljaa. Ruokintaa harjoittaa noin 19 000 henkilöä ja keskimääräinen ruokinnan määrä on 382 kiloa vuodessa. Vesilintuja ruokkineista vastaajista lähes puolet (47 %) tarjosi lisäravintoa 100–999 kg vuodessa, ja 6 % vähintään 1 000 kg.

Tutkimuksen mukaan riistan houkuttelua ruokinnan avulla toisten metsästäjien alueilta omalle alueelle vastustettiin voimakkaasti: noin 53 % metsästäjistä ei hyväksynyt lainkaan sitä, että ruokinnalla houkutellessa riistaa toisten metsästäjien alueilta omalle pyyntialueelle. Sitä piti kuitenkin jossain määrin hyväksyttävänä 15 %, kohtalaisessa määrin hyväksyttynä 15 %, suuressa määrin hyväksyttävänä 5 %, täysin hyväksyttävänä 4 % ja noin 8 % ei osannut sanoa.

Viljaruokinnan tarkoitus on kevästä ja kesästä lähtien kerätä suuri määrä, jopa satoja sorsalintuja ruokailemaan samalla paikalla, mikä lisää riskiä myös eläintautien kuten lintuinfluenssan leviämiseksi.

2. Lainsäädäntö

2.1. KV- ja EU-tason lainsäädäntö

Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusta tehty sopimus (AEWA)

³ Pellikka, J., Kauhala, K., Holmala, K., Forsman, L. 2020. Riistan ruokinta ja metsästys. Suomen Riista 66: 21-37 (2020).

Metsästettävät riistavesilinnut kuuluvat Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusta tehdyn sopimuksen (SopS 9/2000), jäljempänä AEWA-sopimus, piiriin. AEWA-sopimuksen liitteen 3 toimintasuunnitelman taulukossa 1 on erilliset suojeluluokitukset vesilintulajien eri kannoille. AEWA-sopimuksen liitteitä päivitetään kolmen vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2021. Punasotkan, tukkakoskelon ja allin metsästys on jo kielletty kokonaan AEWA-sopimuksen liitteiden aiemmissa muutoksissa. Taigametsähanhen sekä haahkan metsästys voi jatkua poikkeuksena kestävän käytön periaatteella kansainvälisen hoitosuunnitelman puitteissa, joka pyrki toteuttamaan kannanvaihteluihin sopeutuvaa metsästyksen säätelyä. EU:n komissio on jättänyt taigametsähanhen, punasotkan, tukkakoskelon, haahkan ja allin suojeluluokituksen muutoksista varauman Euroopan unionin puolesta, koska EU:n komissio ei katsonut mahdolliseksi poistaa näitä lajeja lintudirektiivin metsästettävien lajien liitteestä 90 päivän määräajan kuluessa osapuolikokouksen jälkeen. EU:n komissio on suosittanut jäsenmaita kuitenkin kieltämään näiden lajien metsästyksen, vaikka varauma merkitsee sitä, että kyseinen kansainvälisen sopimuksen velvoite ei sido oikeudellisesti EU:a.

Mikäli muidenkin vesilintulajien taantumaa ei saada pysäytettyä, käy yhä todennäköisemmäksi, että niiden metsästys kielletään kokonaan tai sitä rajoitetaan AEWA-sopimuksessa jo lähivuosina.

Suomi on ottanut aktiivisen roolin kansainvälisen hoitosuunnitelman valmistelemiseksi taigametsähanhelle ja haahkalle AEWA-sopimuksen puitteissa. Suomen riistakeskuksen hankkeina on aiemmin valmisteltu metsähanhen kansainvälinen hoitosuunnitelma, joka hyväksyttiin vuonna 2015 ja parhaillaan valmistellaan vastaavaa haahkalle. Tämän ansiosta Suomelle on muodostunut myös kohtuullisen hyvä kansainvälinen maine muuttavien vesilintujen koko muuttoreitin kannanvaihteluihin sopeutuvan metsästyksen säätelyn (*adaptive harvest management*) kehittäjänä erityisesti AEWA-sopimuksen puitteissa ja myös EU:n komissio on toivottanut Suomen hankkeet tervetulleiksi tällä sektorilla.

Euroopan Unionin lintudirektiivi (2009/147/EY)

Vesilintujen metsästystä säätelee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta, jäljempänä lintudirektiivi. Haapana *Anas penelope*, tavi *Anas crecca*, heinäsorsa *Anas platyrhynchos*, jouhisorsa *Anas acuta*, heinätavi *Anas querquedula*, lapasorsa *Anas clypeata*, punasotka *Aythya ferina*, tukkasotka *Aythya fuligula*, telkkä *Bucephala clangula*, tukkakoskelo *Mergus serrator*, isokoskelo *Mergus merganser*, nokikana *Fulica atra*, metsähanhi *Anser fabalis*, merihanhi *Anser anser* ja kanadanhanhi *Branta canadensis* kuuluvat lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettuihin lajeihin. Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon.

Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltujen lajien kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästää kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Liitteessä II olevassa A-osassa lueteltuja lajeja saa metsästää koko yhteisön alueella: haapana, tavi, heinäsorsa, jouhisorsa, lapasorsa, heinätavi, punasotka, nokikana, metsähanhi, merihanhi ja kanadanhanhi. Liitteen II B-osassa lueteltuja lajeja saa metsästää vain niissä jäsenvaltioista, joista on siinä maininta: Suomen osalta on sallittu mm: telkkä, tukkakoskelo ja isokoskelo.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Edelleen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti tasapainoisen säätelyn periaatteita ja että tämä käytäntö näiden lajien ja etenkin muuttavien lajien kantojen osalta on sopusoinnussa 2 artiklasta seuraavien toimenpiteiden kanssa.

Euroopan Unioni on jättänyt AEWA-sopimuksen liitteiden muutoksiin varaukset, sillä komissio ei aio avata lintudirektiivin liitteitä lyhyellä aikavälillä ja poistaa AEWA:ssa metsästyskieltoon siirrettyjä lajeja EU:n metsästettävien lajien Liite II:sta. Komissio vaatii kuitenkin periaatteessa jäsenmaita kieltämään AEWA-

sopimuksessa metsästyskiellon piiriin siirrettyjen lajien metsästyksen ja vetoaa lintudirektiivin 7 artiklan velvoitteeseen, että jos metsästys sallitaan, jäsenvaltion on voitava osoittaa, että se on kestävä.

EU:n biodiversiteettistrategian myötä komissio on tehostamassa lintudirektiivin toimeenpanoa merkittävästi. Komissio toteaa, että biodiversiteettistrategian ydin on direktiivien tehokkaampi toimeenpano, joten se uhkaa käynnistää jäsenvaltioita vastaan valvontamenettelyjä, mikäli metsästys sallitaan, vaikka kantojen elvyttämiseksi ei tehdä riittäviä toimenpiteitä.

Komissio korostaa lintudirektiivin tulkintaohjeen linjausta, että vähenevän lintulajin metsästys ei voi olla kestävä (juridinen edellytys metsästyksen sallimiselle lintudirektiivin 7 artiklassa), ellei se ole osana toimivaa hoitosuunnitelmaa, joka sisältää myös eläinympäristöjen hoidon ja muita tarvittavia toimenpiteitä, joiden yhteisvaikutuksella taantuma lopulta pysähtyy ja kanta kääntyy elpymään.

EU:n komission julkaisi 23.10.2020 ehdotuksen suunnitelmaksi ”Heikentyneessä tilassa olevien metsästettävien lintulajien suojelutilanteen parantaminen”. EU-tasolla taantuneita lajeja ovat mm. jouhisorsa, punasotka, tukkasotka, heinätaivi, haapana, lapasorsa, tukkakoskelo, nokikana ja tavi.

Vesilintujen viljaruokinta ja sen avulla ammuttavat suuret saalismäärät ovat ongelma sekä metsästyksen kestävyuden että suojelualueverkoston toimivuuden näkökulmasta ja se voi välillisesti vähentää motivaatiota myös elinympäristöjen hoitoon laajemmin maa- ja metsätalousalueilla.

2.2. Kansallinen lainsäädäntö

Metsästyslain (615/1993) 20 §:n 1 momentin mukaan metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain järjestelmässä riistaeläinlajien metsästämistä rajoitetaan ensisijaisesti metsästyslain 37 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyllä vuosittaisella yleisellä rauhoitusajalla. Metsästysasetuksen (666/1993) 24 §:n 1 momentin 16 kohdassa on säädetty heinäorsan, tavin, haapanan, jouhisorsan, heinätaivin, lapasorsan, punasotkan, tukkasotkan, telkän ja nokikanan yleinen rauhoitusaika 1.1.–20.8. kello 12.00 saakka. Vastaavasti 18 kohdassa tukkakoskelon ja isokoskelon yleinen rauhoitusaika on 1.1.–31.8.

Metsästyslain 38 § mukaan, jos riistaeläinlajin kanta heikkenee pysyvästi tai tilapäisesti lajin esiintymisalueella tai osalla esiintymisaluetta, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästystä rajoittaa tai se voidaan kieltää kokonaan. Riistaeläinlajin metsästystä voidaan rajoittaa tai se voidaan kieltää myös, jos tavoiteltava riistaeläinlajin leviäminen tai metsästyksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää. Metsästyksen rajoittaminen voi tarkoittaa myös velvoitetta merkitä saalis tunnistemerkillä. Rajoitus tai kieltä voi olla voimassa korkeintaan kolme vuotta. Jos riistaeläinlajin kanta voimistuu elinvoimaiseksi, rajoitus tai kieltä tulee kumota ennen määräajan päättymistä. Rajoitus tai kieltä voi olla: 1) alueellinen; 2) ajallinen; 3) saaliseläimen sukupuolta koskeva; 4) metsästäjäkohtainen saaliskiintiö; tai 5) pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää koskeva. Pyyntimenetelmillä tarkoitettaisiin riistaeläimen etsimiseksi, esille houkuttelemiseksi tai ajamiseksi metsästäjän tekemiä toimenpiteitä samoin kuin siinä tarkoituksessa tyypillisesti käytettäviä laitteita, houkutusmateriaalia tai koiria, kuten esimerkiksi hanhien houkuttelemiseen käytettäviä kaaveita tai ravintohoukuttinta. Rajoituksesta, kiellosta tai tunnistemerkistä säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava ennen asetuksen antamista niitä riistanhoitoyhdistyksiä, joiden toiminta-alueella rajoitus tai kieltä koskee.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella on aiemmin kielletty ravintohoukuttimen käyttö metsähanhen metsästyksessä eräissä Lapin kunnissa (asetus 530/2020) samoin kuin aikaistetussa merihanhen peltometsästyksessä (asetus 531/2020).

3. Nykytilan arviointi: vaikutukset riistapolitiikan yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin

Riistakonsernin strategiaseminaareissa 5.-6.11.2019 Tuusulan Gustavelundissa sekä etäyhteyksillä 25.-28.5.2020 on käsitelty vesilintujen viljaruokintaan liittyviä positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia. Jälkimmäiseen seminaariin osallistui myös alueellisten riistaneuvostojen puheenjohtajat sekä metsästäjä- ja luonnonsuojelujärjestöjen asiantuntijat. Jälkimmäisessä seminaarissa esiteltiin myös Luken alustavat tulokset viljaruokinnan määrästä koko maan tasolla sekä alueellisilta riistaneuvostoilta koottuja näkemyksiä asiasta.

Seminaarien ryhmätöissä on tarkasteltu vesilintujen viljaruokintaa riistakonsernin yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden näkökulmasta: 1) Riistatalous luo hyvinvointia; 2) Riistakannat säilyvät elinvoimaisina; 3) Riistavahingot ja konfliktit ovat hallinnassa, sekä 4) Metsästys on eettistä ja vastuullista.

3.1. Vaikutukset riistatalouden luomaan hyvinvointiin

Vesilintujen viljaruokinta mahdollistaa saalisvarmuuden lisäämisen ruokkijoille, mutta saalis keskittyy pienelle joukolle metsästäjiä. Ruokinnan lintuja houkutteleva vaikutus pienentää saaliita muilla ympäröivillä alueilla. Viljaruokinta siis luo hyvinvointia pienelle joukolle ja haittoja isommalle joukolle metsästäjiä. On arvioitu myös, että monesti juuri nuoret metsästäjät jäävät ruokintapaikkojen metsästysmahdollisuuksien ulkopuolelle.

Sinisorsien metsästyssaaliin keskittyminen entistä harvemmillä on nähtävissä myös Luonnonvarakeskuksen saalistilastosta. Merkille pantavaa on se, että vuosina 2010-2019 saalistilaston mukaan sinisorsan kokonaissaalis on pienentynyt 25 %. Samaan aikaan vähintään yhden sinisorsan saaneiden metsästäjien määrä on vähentynyt noin 60 000 metsästäjästä noin 40 000 metsästäjään eli 33 %⁴. Vähintään yhden sinisorsan saaliiksi saaneiden metsästäjien määrä on siis vähentynyt enemmän kuin kokonaissaalis, mikä osoittaa metsästyssaaliin - ja siten myös riistatalouden luoman hyvinvoinnin - keskittyvän entistä harvemmillä metsästäjille.

Jos metsästyssaalis jakautuisi tulevaisuudessa nykyistä tasapuolisemmin, periaatteessa saalista saaneiden metsästäjien määrä voisi pysyä ennallaan tai jopa nousta, riippumatta kokonaissaaliin vähenemisestä. Jos metsästystä ohjattaisiin sääntelyllä vähemmän tehokkaisiin pyyntitapoihin ja sitä kautta saalis jakautuisi tasaisemmin, voisi myös vesilinnustuksessa vietettyjen päivien kokonaismäärä ja siten metsästysharrastuspäivien tuottama kokonaishyvinvointi kasvaa.

Saalistilastossa vuosina 2009-2018 ei näyttäisi saalista saaneiden metsästäjäkohtainen saalismäärä juuri nousseen, vaan se olisi pysytellyt noin 4-5 sinisorsan tasolla. Tämä on kuitenkin ristiriidassa toisaalta sen kanssa, että vuoden 2019 tiedot mukaan lukien saalismäärä ei ole vähentynyt niin paljon (-25%) verrattuna vähintään yhden sinisorsan saaneiden metsästäjien määrään vähentymiseen (-33%). Ristiriitaisia tietoja voi selittää osin se, että Luonnonvarakeskuksen vapaaehtoiseen saalistiedustelun vastausaktiivisuus on ollut jo pidempään jatkuvassa laskussa ja toisaalta muiden havaintojen perusteella viljaruokinnalta suuria saaliita ampuvien metsästäjien määrä on ollut viime vuosina kasvussa. Koska viljaruokinnalta metsästäviä on lukumääräisesti kaikista metsästäjistä silti verraten pieni osuus, saalistilaston kyselyn otanta osuu heihin paljon harvemmin, kuin keskimääräisiin 4-5 lintua metsästäneisiin metsästäjiin, joten saalin keskittyessä entistä harvemmillä heikkenee samalla myös saalistilaston tarkkuus. Lisäksi suuria saalismääriä ampuvien voidaan olettaa todennäköisemmin jättävän vastaamatta saalistilaston kyselyyn, jos he itsekään tunnistavat toimintansa voivan herättää arvostelua. Tämä on saattanut johtaa saalistilastossa metsästäjäkohtaisten keskimääräisten saaliiden ja jopa kokonaissaaliin aliarvioon.

Toisaalta viljaruokinta on mahdollistanut lintujen ohjaamisen metsästyspaikoille ja siten varmemman saaliin saannin ja myös suuremmat päiväsaaliit, mitkä ovat parantaneet edellytyksiä myös kaupallisten metsästystapahtumien järjestämiselle. Ruokinnalta metsästäminen tarjoaa noutavien koirien kouluttamiseen hyvät mahdollisuudet (verkostoituminen koiraharrastajien ja metsästäjien kesken).

---

⁴ Luonnonvarakeskus. Metsästys-tilasto <https://statdb.luke.fi/>

Erätalouteen liittyvän yritystoiminnan selvityksen⁵ mukaan Suomessa on 226 metsästysmatkailuyritystä. Yritysten toimintaa selvitettiin kyselyllä. Sen perusteella suuri osa yrityksistä on monialayrityksiä tai monialaisia vähintään luontomatkailutoiminnan suhteen. Metsästys on parhaimmillaankin sesonkiluonteista toimintaa. Suurin osa kyselyyn vastanneista ilmoitti heillä olevan myös muuta kuin metsästyksen liittyvää erä- tai luontomatkailutoimintaa. Yritysten liikevaihdon kannalta tärkeimmät riistalajit olivat metsäkanalinnut, hirvi ja vesilinnut. Vesilintujen rooli oli tässä kyselyssä aikaisempia selvityksiä korostuneempi. Selvityksen mukaan metson ja teeren metsästystä koiran avulla tarjosi noin 57-55 % yrityksistä, hirven metsästystä koiran avulla 49 % ja vesilintujen käyttäismetsästystä 32 % yrityksistä. Selvityksen perusteella arvioituna suurin osa metsästysmatkailuyrityksistä ei siis tarjoa vesilintujen käyttäismetsästystä.

Saalisvarmuus nähtiin erittäin merkittävänä tekijänä yritysten menestyksessä toiminnassa (78 %). Yritystoiminnassa saalisvarmuutta pyrittiin parantamaan erityisesti hyvällä alueen paikallistuntemuksella ja ennakkotiedusteluilla riistan liikkeistä, riistanhoidolla, ruokintapaikkojen perustamisella sekä riistan tarhaamisella ja istutuksilla. Lisäksi mainittiin hyvien koirien koulutukseen panostaminen. Saalisvarmuuden merkitys nousi esille myös asiantuntijaverstaissa. Vaikka saalisvarmuutta ei luonnonkantojen ollessa kyseessä voida taata eikä saalismäärällä pystytä varsinaisesti mainostamaan tuotteita, asiakas kuitenkin odottaa saavansa edes jonkunlaista saalista, tai vähintään tilanteita, joissa saalista on mahdollista saada. Saaliin merkityksellä on toki eroja eri asiakasryhmien parissa. Asiantuntijoiden mukaan suomalainen omatoiminen lupametsästäjä hyväksyy helpommin sen, että saalista ei metsästysmatkailulta saatu, kuin täyden palvelun metsästysmatkailupaketin ostanut metsästäjä. Täyden palvelun paketin ostanut metsästäjä saattaa tehdä vähemmän metsästysmatkoja ja metsästyslomaan on siten satsattu rahaa ja aikaa. Asiakkaan ostaessa metsästysmatkailupaketin, myös oletus palvelusta ja sen tasosta on erilainen.

Viljaruokinnan yleistymisen on voinut luoda myös kaupalliseen metsästyksen asiakkaille osin kestävämmiä odotuksia saaliin ja ampumatilanteiden määrästä. Viljaruokintapaikalla voi yhdessä metsästyksessä asiakas saada monikertaisesti saalista keskimääräiseen tavalliseen metsästäjän vuosisaaliiseen nähden. Muitakin keinoja metsästysmatkailun saalisvarmuuden lisäämiseen on selvityksen mukaan olemassa.

3.2. Vaikutukset riistakantojen elinvoimaisuuteen

Viljaruokintaan perustuva, suuriin saaliisiin pyrkivä ja tehostunut metsästys aiheuttaa monien taantuvien lajien osalta hyvin todennäköisesti sekä paikallisesti että koko maan mittakaavassa yliverotusta, sillä lähes kaikkien sorsalajien kannat taantuvat. Sinisorsa on kestänyt metsästysverotusta lajeista parhaiten, mutta sen kannan kehitys on nyt kääntynyt laskusuuntaan, vaikka poikastuotto on edelleen keskimääräisellä tasolla.

Viljaruokintaan perustuva metsästys hyvin todennäköisesti ylläpitää myös muiden taantuneiden ja harvalukuistenkin lajien korkeaa metsästyspainetta, sillä ruokintapaikkojen metsästys painottuu iltahämärään. Tämä lisää lajintunnuksen epäonnistumisen riskiä perinteiseen valoisaan aikaan harjoitettavaan metsästyksen verrattuna (ks. myös 3.4.). Siten vapaaehtoiset suositukset taantuvien lajien ampumattajättämisestä eivät todennäköisesti toimi tehokkaasti.

Yliverotuksen riski on erityisen suuri lajeilla, joiden poikastuotto on viime vuosina heikentynyt merkittävästi. Monien taantuneiden lajien heikentynyt poikastuotto ei riitä kompensoimaan kannan vähentyessä suhteellisesti kovenevaa metsästyspainetta, vaan tilanne voi pitkittyessään aiheuttaa kantojen romahtamisen.

Periaatteessa viljaruokinnan yleistymisen voisi välillisesti edistää laajojen kaislikkoalueiden jättämistä levähdysalueiksi ja myös metsästyskauden pidentämistä, jos kaikki vesialueen metsästäjät pääsisivät siirtymään metsästämään esimerkiksi muille alueille rakennetuille metsästyskosteikoille, joille vesilinnut houkuttelevat viljaruokinnalla. Yleensä rakennetuille metsästyskosteikoille pääsee rajatumpi joukko metsästäjiä. Toisaalta myös perinteisiin pyyntitapoihin perustuvassa metsästyksessä levähdysalueiden

---

⁵ Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 40/2018 Erätalouteen liittyvän yritystoiminnan nykytila ja kehittämisedellytykset. Pohja-Mykrä, Mari; Matilainen, Anne; Kujala, Susanna; Hakala, Outi; Harvio, Viktor; Törmä, Hannu; Kurki, Sami (2018-05-24) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-546-4>

perustamista voidaan edistää ja esim. metsästyskautta pidentää myöhempään syksyyn, jolloin se kohdistuisi muuttavaan laajempaan kantaan. Metsästyksen kohdistaminen paikallisen pesimäkannan sijaan enemmän Suomen läpi muuttavaan kantaan ei kuitenkaan auta EU:n talvehtivien kantojen taantuman pysäyttämässä.

Suuria saaliita ammutaan myös arvokkaiden suojeltujen lintuvesien välittömässä läheisyydessä, mikä heikentää suojelualueiden hyötyä kantoja tuottavina ja ylläpitävinä levähdysalueina. Esimerkiksi Liminganlahdella Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on toteuttanut valtioneuvoston päättämiä luonnonsuojeluohjelmia ja Natura 2000 –verkostoa pääosin vapaaehtoisesti maanomistajien kanssa sopimalla. Toteutusneuvotteluiden tuloksena on saatu aikaiseksi mm. rauhoitusalueita, joiden toimivuus mm. Liminganlahdella vesilintujen muuton aikaisena kerääntymisalueena metsästyksen alettuakin on osoittautunut hyväksi. Liminganlahden metsästyksensuojelualueella lepää nykyisin merkittäviä määriä mm. metsähanhia. ELY-keskus rahoittaa lintuvesikohteiden hoitoa Pohjois-Pohjanmaalla merkittävillä summilla maatalouden ympäristösopimusten kautta pääosin merenrannikolla, jossa hoidossa on tuhansia hehtaareita merenrantaniittyjä. Vähäisessä määrin on jouduttu turvautumaan lunastustoimituksiin, joista viimeiset ovat nyt menossa.

Tässä yhteydessä on kuitenkin käynyt ilmi, että esimerkiksi Liminganlahden yhdellä, noin 5,7 hehtaarin suuruisella, aika keskellä Liminganlahden rauhoitusaluetta sijaitsevalla alueella on harjoitettu vuoteen 2018 saakka ruokintaan perustuvaa vesilintujen metsästystä. Alueelle kaivetulta kosteikolta on metsästysoikeuden haltijan ilmoituksen mukaan neljänä viime vuotena ammuttu keskimäärin 452 vesilintua vuodessa. Korkeimmalle hallinto-oikeudelle lunastusluvasta tekemässään valituksessa metsästysoikeuden haltija ilmoittaa, että alueella metsästää kolme metsästäjää eli metsästäjää kohden saalista kertyy noin 150 yksilöä syksyn aikana.

Kun otetaan huomioon, että syntyy varmasti myös haavakoita, on tällaisen yksittäisenkin metsästyspaikan metsästyksen vaikutus erittäin suuri jopa Suomen tärkeimmällä levähdysalueella. ELY-keskuksen arvion mukaan laukauksia alueella lienee ammuttu 1 000 – 2 000 kpl vuodessa. Esimerkiksi taveista tällä yhdellä paikalla ammutaan noin puolet siitä, mitä Liminganlahden oma pesivä kanta ja poikastuotto ovat yhteensä, telkistä noin kolmannes ja heinäorsista noin kuudennes; erittäin uhanalaisesta jouhisorsasta päätyy saaliiksi vajaa kymmenes Liminganlahden omasta syyskannasta. Toki saaliiksi päätyy muuttaviakin vesilintuja, mutta metsästyspainetta on perusteltua verrata alueen omaan tuottoon. Liminganlahden luonnonsuojelualueen ympärille on kaivettu huomattava määrä lintujen ruokinta- ja metsästyspaikkoja. Vastaava ilmiö on havaittavissa muillakin alueilla.

Viljaruokinnan vaikutuksiin riistanhoitokeinona liittyy useita kysymyksiä. Viljan ravintoarvo ei ole riistavesilintujen poikasten kehityksen kannalta itsestään selvästi positiivinen. Viljaruokinta voi vaikuttaa poikastenkehitykseen myös negatiivisesti, jos vesilintujen poikasten ravinto vääristyy viljan vuoksi. Tämä saattaa aiheuttaa niin sanotun ekologisen ansan, jossa viljaruokinta houkuttelee linnut pesimään alueille, joilla elinympäristö ei kuitenkaan ole riittävän hyvälaatuinen poikasten selviytymiseksi aikuisiksi saakka. Viljaruokinta voi kerätä alueelle enemmän myös petoja.

Runsas viljaruokinta vaikuttaa myös monien muiden luonnonvaraisten lintujen ja nisäkkäiden energiansaantiin. Muun muassa joutsenet, supikoirat, rotat sekä rauhoittamattomat linnut voivat ruokailla ruokintapaikoilla. Ruokinta voi edistää kalojen runsastumista kosteikoilla, jonne niitä ei haluta (lisäävät kilpailua luontaisesta poikasten ravinnosta). Kymmenien ja jopa satojen lintujen kerääntyminen yksittäisille ruokintapaikoille lisää riskiä tarttuvien tautien, kuten lintuinfluenssan, leviämislle. Vesistöihin kaadettavan viljan suuri määrä voi myös rehevöittää ja heikentää veden laatua. Siksi viljaruokinnalla on muihin pyyntitapoihin verrattuna olennaisesti suurempi ekologinen vaikutus ekosysteemiin laajemminkin.

Viljaruokinnan sijaan riistanhoitotoimenpiteitä kannattaisi ohjata kosteikkoelinympäristöjen palauttamiseen esim. patoamalla, jolloin saadaan luotua poikasille laadukkaampaa ravintoa ja suojaa tarjoavia elinympäristöjä. Tätä laadukkaiden elinympäristöjen perustamista ja kunnostusta pystytään samaan aikaan tukemaan erittäin merkittävään valtion rahoituksen avulla hallitusohjelman SOTKA-hankkeessa ja HELMI-ohjelmassa.

Viljaruokinta mahdollistaa tällä hetkellä vesilintujen houkuttelun ammuttavaksi kauaksikin perinteisistä yhteisistä vesialueista esimerkiksi pienille kaivetuille savikuopille ja vesilammikoille, mitkä eivät kuitenkaan ole poikastuotannon kannalta merkittäviä elinympäristöjä. Pidemmän ajan kuluessa tämä voi heikentää metsästäjien motivaatiota perustaa poikastuottoa parantavia kosteikkoja ja tehdä myös muita elinympäristöjen hoitotoimenpiteitä, kuten vieraspetojen pyyntiä, jos niiden hyöty ulosmitataan viljaruokinnan avulla muilla alueilla.

Kesällä 2021 päättyy maa- ja metsätalousministeriön asetusten voimassaolo punasotkan, tukkakoskelon ja allin metsästyksen rajoituksista. Vesilintukantojen taantuman pysäyttämiseksi metsästyksrajouksia olisi lisättävä myös muiden lajien taantuman pysäyttämiseksi.

3.3. Vaikutukset riistaan liittyviin konfliktien hallintaan

Viljaruokinnan avulla on voitu joillakin alueilla ”siirtää” metsästys vapaa-ajan asutuksen läheisyydestä yleisiltä vesialueilta kauemmas yksityisille metsästyskosteikoille. Tämä on todennäköisesti vähentänyt metsästäjien ja vapaa-ajan asuntojen asukkaiden keskinäisiä kohtaamisia ja myös konflikteja, mikä on voinut parantaa toiminnan hyväksyttävyyttä paikallisella tasolla. Toisaalta ruokintapaikoilla pahimmillaan myöhään iltahämärään jatkuva lukumääräisesti aiempaa merkittävästi suurempi laukausten melu voi olla omiaan vähentämään toiminnan hyväksyttävyyttä sen vaikutuspiirissä. Ruokinta voi toisaalta ohjata metsästyksen myös asutuksen lähelle tai muuten sopimattomaan paikkaan.

Muuttavan luonnonvaran houkuttelu toiselle alueelle metsästystä varten on omiaan lisäämään metsästäjien keskinäisiä konflikteja. Tehokkaan houkutusvaikutuksen ja suurten saaliiden vuoksi ruokintapaikkoja perustetaan myös usein järjestäytyneiden metsästysseurojen alueiden ulkopuolelle tai alueiden metsästysoikeudet siirtyvät pois metsästysseuroilta. Nämä ovat omiaan lisäämään metsästäjien keskinäisiä konflikteja. Asiantuntija-arvioissa on luonnehdittu ruokinnan saaneen jo ”kilpavarustelun” piirteitä, jossa vesistöön kaadettavaa viljamäärää on jatkuvasti lisättävä, jotta linnut eivät siirry toisille ruokintapaikoille, joissa on enemmän viljaa tarjolla.

Tietyissä tapauksissa ruokinnalla saatetaan pystyä ohjaamaan esimerkiksi hanhia pois viljelyksiltä ja siten saatetaan pystyä vähentämään vahinkoja viljelyksille.

Yleistynyt suurten saaliiden ampuminen erittäin helpolla pyyntikeinolla voi vaikuttaa kielteisesti myös metsästyksen yhteiskunnalliseen hyväksyttävyyteen.

Monet viljaruokinnan avulla saaliiksi päätyvät taantuvat vesilinnut ovat myös uhanalaisuusarvioinnissa uhanalaisiksi arvioituja, joiden metsästyksen sallimista kritisoidaan julkisessa keskustelussa varsin usein.

3.4. Vaikutukset metsästyksen eettisyyteen ja vastuullisuuteen

Ruokinta tarjoaa periaatteessa runsaasti tilanteita suorittaa varma riistalaukaus ampujan taidoille sopivalta etäisyydeltä (paljon tilanteita opetella malttia). Periaatteessa ruokinta helpottaa lajin, sukupuolen ja iän määrittämistä, ja siten saaliin valikointia.

Perinteisesti suomalaisen metsästyksen etiikkaan on kuulunut riistan etsiminen ja sen korostaminen, että saaliin saaminen ei ole pääasia, vaan luonnossa oleminen. Nämä eivät ruokintapaikkametsästyksessä enää toteudu, koska siinä vaikutetaan ravintohoukuttimella voimakkaasti lintujen elinpiiriin käyttöön. Ruokinnalta metsästäminen ei enää edellytä metsästäjältä riistan etsimisen taitoja, mikä on omiaan johtamaan siihen, että metsästäjien osaaminen ja taidot kapenevat. Tämä herättää kysymyksen, ohjaako nykyinen sääntelemätön tilanne metsästyskulttuurin muuttumista siihen suuntaan, että metsästäjät tottuvat helppoon metsästykseseen. Ruokinnan seurauksena riistaa aletaan jopa mieltää tuotantoeläimiksi.

Viljaruokinnan avulla tapahtuvassa metsästyksessä on havaittavissa eettisten ja vastuullisten periaatteiden rappeutumista. Koska ruokinnalta metsästäminen ei enää edellytä metsästäjältä riistan etsimisen taitoja, on se

omiaan johtamaan siihen, että riistan etsimistä arvostava - ja muista asioista kuin saaliin määrästä hyvinvointia ammentava - metsästyskulttuuri häviää. Suurista saaliista, jopa kymmenien saalislintujen kasoista, jaetaan kuvia sosiaaliseen mediaan, mikä päinvastoin normalisoi metsästyskulttuurissa suurten saaliiden ihannoitua.

Lintujen saaminen runsain määrin ampumaetäisyydelle on sinänsä helppoa, mutta ruokintametsästyksen painottuminen voimakkaasti iltalentoon hämärässä lisää lajintunnistuksessa epäonnistumisen riskiä. Viljaruokinnan avulla järjestettävissä metsästystapatumissa ammutaan perinteisiin vesilintujen metsästystapoihin verrattuna usein paljon suurempia laukausmääriä. Suuri laukausmäärä metsästystapahtumassa ja näennäisesti suuri määrä metsästettäviä lintuja ampumaetäisyydellä voi hämärtää vain harkittujen laukausten ampumista. Tämän laajalti yleistyneen ilmiön seurauksena viljaruokintapaikoilla metsästys todennäköisesti kohdistuu useimpiin taantuviin lajeihin jopa perinteisiä pyyntimuotoja enemmän. Perinteisessä aamulla tai päivällä tapahtuvassa rannoilta ja kaislikoista liikkumalla tapahtuvassa lintujen etsimisessä on paremmat valaistusolosuhteet ja myös aikaa lajin tunnistamiseen ennen ampumista.

Ravintohoukuttimen kieltö on koettu metsästäjien keskuudessa osittain tarpeelliseksi erityisesti suurten ruokintamäärien osalta ja monien metsästäjien näkökulmasta myös oikeutetuksi, sillä esimerkiksi perinteiseen hanhenmetsästyskulttuuriin ei kuulu hanhien houkuttelu ammuttavaksi viljaruokinnan avulla.

Maatalouden tuottaman arvokkaan viljaraaka-aineen käyttäminen ruuantuotannon sijaan ensi sijassa metsästysmahdollisuuksien lisäämiseen voi olla myös yhteiskunnallinen hyväksyttävyyden näkökulmasta kyseenalaista. Luken tutkimuksen mukaan viljaruokinnan kokonaismäärä 6 miljoonaa kiloa tarkoittaisi yhtä saaliiksi saatua (335 200) vesilintua kohti noin 18 kiloa viljaa. Näin suurella energiapitoisen lisäravinnon tarjoamisella luonnonvaraisten riistakantojen ja myös rauhoittamattomien lintujen sekä supikoirien saataville vesistöihin ja rannoille, on mitä ilmeisimmin merkittäviä ekologisia vaikutuksia. Huonolaatuisen viljan ja lajittelutähteiden levittäminen luontoon on myös kyseenalaista.

4. Vaihtoehtoisten säätelykeinojen arviointi

Metsästäjä- ja lintuharrastusjärjestöt ovat jo ainakin vuodesta 2014 lähtien (ainakin kuuden vuoden ajan) suositelleet välttämään taantuvien lajien metsästystä⁶. Vuoden 2014 jälkeen ei kuitenkaan ole nähtävissä merkittävää taantuvien sorsalajien saalismäärien vähenemistä enempää kuin mitä kannatkin ovat vähentyneet samana aikana (ks. Kuva 4 vrt. Kuva 2). Vapaaehtoiset suositukset taantuvien lajien metsästyksen välttämiseksi eivät siis näytä toimivan käytännössä tehokkaasti.

Riistakonsernin strategiaseminaareissa on todettu, että ruokinnan suuriin määriin ei pystytä ohjeilla ja valistuksella vaikuttamaan.

Taantuvien ja harvalukuisten vesilintulajien rauhoittaminen metsästykseltä kokonaan estäisi käytännössä vesilintujen metsästyksen heinäorsaa lukuun ottamatta, mikä vaikuttaisi erittäin kielteisesti vesilintujen metsästyksen ja olisi punasotkaa lukuun ottamatta ehkä tarpeettomankin rajoittava kieltö.

Taantuvia ja harvalukuisia vesilintuja, kuten haapana, jouhisorsa, lapasorsa ja heinätavi saadaan saaliiksi käytännössä yleisimpien vesilintujen metsästyksen yhteydessä yleensä yksittäisiä yksilöitä, joten tällaisten harvalukuisten lajien metsästyksen rajoittamisessa metsästäjäkohtainen saaliskiintiö ei olisi todennäköisesti käytännössä tehokas rajoituskeino. Saaliskiintiöillä rajoittaminen ei myöskään vaikuttaisi suoraan houkutteluravinnon levittämiseen luontoon, joten viljaruokinnan monet epäsuotuisat sivuvaikutukset eivät tällä rajoituskeinolla todennäköisesti vähenisi. Myös valvonnan näkökulmasta metsästäjäkohtaisen saaliskiintiön valvonta ei ole tehokasta, sillä tehokas valvonta edellyttäisi viranomaisille entistä vahvempia toimivaltuuksia ja tarkastusten ulottamista esimerkiksi reppuihin ja lisää viranomaisresursseja, erityisesti vuosittaisen kiintiön osalta.

---

⁶ YLE 20.8.2014. Sorsastajilta kaivataan malttia ja lajituntemusta – "Jokaisella painalluksella pitää tietää, mitä ampuu" <https://yle.fi/uutiset/3-7417470>

Yksittäisten lajien metsästyksen kieltö kokonaan tai saaliin kiintiöintiin perustuvat rajoitukset eivät todennäköisesti vähentäisi ruokintaa ja siten siitä aiheutuvia ekologisia vaikutuksia ja lukuisia negatiivisia sivuvaikutuksia.

Vesilintujen viljaruokinnan määrän rajoittaminen säätämällä lainsäädäntöön ruokinnan määrää koskeva rajoitus olisi käytännössä mahdotonta valvoa, koska linnut syövät nopeasti suurimman osan vesistöön kuljetetusta viljasta, jolloin ruokinnan määrää olisi käytännössä mahdotonta jälkikäteen todeta.

Metsästyslain 38 §:n nojalla ei voida rajoittaa rauhoitusaikana kesällä ennen metsästyskautta tapahtuvaa riistaeläinten ruokkimista, ellei se tapahdu metsästyslain 2 §:n määritelmän mukaisesti pyyntitarkoituksessa, sillä metsästyksellä on myös pyyntitarkoituksessa tapahtuva riistaeläimen houkuttelevuus.

Valmistelussa on tarkasteltu mahdollisuutta ravintohoukuttimen käytön kieltämiseksi metsästyskauden alkujaksi. Koska kuitenkin rauhoitusaikana tapahtuvaa lintujen ruokintaa ei voida kieltää, johtaisi se todennäköisesti vain kesällä aloitetun ruokinnan jatkamiseen ja metsästyksen aloituksen siirtämiseen myöhemmäksi syksyyn. Tämä voisi johtaa mahdollisesti jopa suuremman lintumäärän kerääntymiseen ravintohoukuttimelle ja rajoituksen päättymisen jälkeen metsästyspaineen säilymiseen suurena. Ravintohoukuttimen käytön rajoittaminen metsästyksessä ajallisesti metsästyskauden alussa ei siten todennäköisesti olisi toimiva keino vesilintujen metsästyspaineen säätelyssä.

5. Metsästyksen rajoittaminen

Suomessa pesivien riistavesilintukantojen suojelemiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kielletäisiin vesilintujen metsästyksessä ravintohoukuttimen hyödyntäminen kolmen vuoden määräajaksi. Vesilintujen metsästyksessä olisi kiellettyä käyttää viljanjyviä tai mitä tahansa ihmisen perustamaa houkutinta, joka perustuu vesilintujen käyttämään ravintoon, jos tarkoituksena on vesilintujen houkuttelu sen avulla pyyntitarkoituksessa. Maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on asetuksen avulla varmistaa, että vesilintujen metsästyksellä harjoitetaan kestävästä käytön periaatteella, vesilintujen metsästyksellä ei vaaranna kantoja, vesilintujen kantojen taantuma pysähtyy ja kannat kääntyvät nousuun.

Täysrauhoitusten sijaan nopein ja tällä hetkellä todennäköisesti ainoa toimiva keino olisi käynnistää kokeilu, jossa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kielletäisiin ravintohoukuttimen käyttö vesilintujen metsästyksessä kolmen vuoden määräajaksi.

Esityksen tarkoituksena on rajoittaa metsästyksellä erityisesti taantuvien lajien metsästysverotuksen keventämiseksi ja metsästyksen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi metsästyskulttuurin ja sosiaalisen kestävyuden vahvistamiseksi. Tämä ohjaisi metsästyksen vähemmän tehokkaihin, perinteisiin metsästäjien taitoja vaativiin pyyntitapoihin ja parantaisi metsästyksen sosiaalista ja kulttuurillista kestävyyttä.

1 §

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa säädettäisiin kiellosta, että vesilintujen metsästyksessä ei saa käyttää ravintohoukutinta.

Säännöstä tulisi tulkita siten, että vesilintujen metsästyksessä olisi kiellettyä käyttää viljanjyviä tai mitä tahansa ihmisen perustamaa houkutinta, joka perustuu vesilintujen käyttämään ravintoon, jos tarkoituksena on vesilintujen houkuttelu sen avulla. Tällaisia ovat viljanjyvien lisäksi muun muassa eräät muut viljelykasvit. Niitä ei saisi hyödyntää vesilintujen metsästyksessä siten, että vesilintu ammutaan tällaiselle ruokintapaikalle tai vesilintu totutetaan käymään tällaisella paikalla ja metsästetään vesilinnun kulkureitillä tällaisen paikan lähiympäristössä. Kielletystä vesilintujen ravintohoukuttimen käytöstä jäisi todennäköisesti pieniä määriä viljaa tai muita jälkiä maastoon, joiden perusteella metsästyksen valvonnassa voitaisiin todeta, onko metsästyksessä hyödynnetty ravintohoukutinta. Vesilintujen ruokintaa saatetaan harjoittaa myös esimerkiksi keuhkolla istutettujen vesilintujen tukiruokintana, jonka yhtenä tarkoituksena on pitää istutetut linnut

metsästysalueella syksyyn saakka. Mikäli ruokintaa ei lopetettaisi hyvissä ajoin noin kuukautta ennen metsästyksen aloittamista, houkuttelisi se istutettujen lintujen lisäksi todennäköisesti myös luonnonvaraista sorsakantaa ja se voitaisiin tulkita pyyntitarkoituksessa tapahtuvaksi kielletyksi ravintohoukuttimeksi.

Toisaalta tulkinnasta on tarkoituksenmukaista rajata pois se, että ravintohoukuttimen käyttäminen ei ole tarkoituksellista. Luonnon itsensä luoma ravinnonlähde ei kuitenkaan olisi kielletty. Esimerkiksi patoamalla perustetut kosteikot tuottavat vesilinnuille luontaista ravintoa, mikä ei olisi kielletty. Vesilinnut tankkaavat runsaasti ravintoa syksyllä muuttomatkaa varten ja ne ovat siksi syksyllä tai muuttomatalla levähtäessään usein ravinnonlähteen läheisyydessä tai kulkemassa sellaista etsien.

Myös viljellyt pellot, joilta satoa ei ole korjattu, houkuttelevat monissa tapauksissa vesilintuja, mutta metsästyksen kestävyuden varmistamiseksi ei ole tarpeen rajoittaa metsästystä tavanomaisessa viljan tai muun kasvin tuotannossa olevilla pelloilla. Vesilintujen metsästysalueella voi olla tavanomaisessa viljan tai muun kasvin tuotannossa olevia pelloja, joiden tarkoitus on tuottaa satoa myytäväksi tai tuotantoeläinten ravinnoksi. Tällainen pelto ei ole vesilintujen houkuttelemista varten, jolloin sitä ei tule tulkita kielletyksi vesilintujen houkuttimeksi. Jos pellolle olisi sadonkorjuun jälkeen kuitenkin jäänyt osa sadosta lakoon tai korjaamatta siten, että se ilmeisesti houkuttelee vesilintuja, ei sitä tule tulkita kielletyksi ravintohoukuttimeksi. Tavanomaisten viljeltyjen peltujen lisäksi alueella voi olla tukikelpoisia riistalaitumia, joilla turvataan luonnon monimuotoisuutta, edistetään viljelykiertoa ja tuotetaan ravintoa luonnonvaraisille eläimille. Lisäksi alueella voi olla metsästäjien perustamia pienialaisia riistapelloja, joiden tarkoituksena on tuottaa ravintoa ja suojaa luonnonvaraisille eläimille. Tukikelpoisia riistalaitumia ja pienialaisia riistapeltujen kaltaisia pelloja voitaisiin tulkita viljeltävän myös vesilintujen metsästystarkoituksessa. Niitä ei saisi hyödyntää vesilintujen metsästyksessä siten, että vesilintu ammutaan tällaiselle pellolle tai vesilintu totutetaan käymään pellolla ja metsästetään vesilinnun kulkureitillä tällaisen pellon lähiympäristössä.

Kiellon tarkoituksena on varmistaa vesilintujen metsästyksen toteuttaminen pääosin perinteisen pyyntitapojen avulla: etsimällä lintuja rantoja kahlaamalla ja soutamalla, lentoreiteillä odottelemalla sekä kaaveiden ja pillien avulla houkuttelemalla. Koska vesilintuja ei saisi ampua ravintohoukuttimen avulla ampumaetäisyydelle houkuttelemalla, ei metsästys olisi liian tehokasta. Vesilintujen ampumisen kieltäminen ravintohoukuttimen avulla ei kuitenkaan estäisi metsästyksen kohdistamista esimerkiksi viljellyllä pellolla käyvään ja satovahinkoja aiheuttavaan hanheeseen. Tämän vuoksi on tärkeää, että ainoastaan esityksen mukaisesti metsästäjän tarkoituksella perustamat houkuttimet ovat kiellettyjä.

Esitykseen kuuluu myös luonnos maa- ja metsätalousministeriön asetus merihanhen metsästyksen kieltämisestä metsästysvuosina 2020–2023 annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 3 §:n kumoamisesta, jolla kumottaisiin nyt voimassa oleva ravintohoukuttimen kieltö merihanhen peltometsästyksessä, koska esitetty uusi laajempi kieltö tulisi kattamaan myös sen.

6. Esityksen vaikutukset

Esitetty metsästyskieltö estäisi vesilintujen metsästyksen tehokkaalla pyyntimenetelmällä ja pienentäisi merkittävästi vesilintujen kokonaissaalista Suomessa ja siten lisäisi todennäköisyyttä sille, että kantojen taantuma pysähtyy. Ravintohoukuttimen käytön kieltö on tässä tilanteessa todennäköisesti ainoa tehokas keino, joka vähentää vesilintujen metsästyspainetta, mutta samaan aikaan mahdollistaisi edelleen useimpien taantuneiden vesilintulajien metsästyksen jatkamisen. Ravintohoukuttimen käytön kieltö metsästyksessä vähentäisi voimakkaasti metsästäjien kannustinta ruokkia vesilintuja, joten se todennäköisesti johtaisi myös ruokinnan lopettamiseen lähes kokonaan.

Ravintohoukuttimen käytön kieltö ohjaisi metsästystä vähemmän tehokkaisiin, perinteisiin metsästäjien taitoja vaativiin pyyntitapoihin, kuten houkutuspillien ja kaaveiden käyttöön, ja siten parantaisi metsästyksen sosiaalista ja kulttuurillista kestävyttä. Metsästyksen rajoittaminen pyyntimenetelmän osalta mahdollistaa metsästyskulttuurin jatkamisen ja ylläpitämisen vähemmän tehokkailla pyyntimenetelmillä. Vaikka metsästyksen saalis todennäköisesti pienenesi, se ei välttämättä vähentäisi vesilintujen metsästyspäivien kokonaismäärää, joten riistatalouden luoma hyvinvointi ei välttämättä vähenisi.

Pidemmällä aikavälillä ravintohoukuttimen käytön kieltäminen todennäköisesti vahvistaisi metsästäjien motivaatiota perustaa poikastuottoa parantavia kosteikkoja, jotka houkuttelevat vesilintuja luontaisella ravinnolla, vähentäen myös näiden alueiden kannan tuoton verottamisesta viljaruokinnan avulla muilla alueilla.

Esityksen mukainen kieltäminen tulisi todennäköisesti vähentämään myös kaupallisen metsästyksen liiketoimintaa lyhyellä aikavälillä, sillä on epävarmaa, haluavatko asiakkaat edelleen maksaa ilman viljaruokintaa järjestetyistä kaupallisista metsästysmahdollisuuksista, jos ne tarjoaisivat vähemmän ampumatilaisuuksia. Vaikutukset rajoittuisivat arviolta enintään noin 32 %:iin metsästysmatkailuyrityksistä, jotka tarjoavat vesilintujen käyttäismetsästystä. Sen sijaan pidemmällä aikavälillä kaupallinen toiminta siirtyisi ja lisääntyisi todennäköisesti luonnon monimuotoisuuden kannalta laadukkaammille, patoamalla perustetuille kosteikkoalueille, jotka tuottavat luontaisesti runsaasti ravintoa vesilinnuille. Pidemmällä aikavälillä myös kaupallinen toiminta kärsii, mikäli kantojen taantumaa ei saada pysäytettyä. Pidemmällä aikavälillä myös kaupallisen toiminnan edellytykset paranisivat, mikäli kannat saadaan elpymään. Tämä kannustaisi myös investoimaan tällaisten alueiden kunnostamiseen ja hoitoon, kun ei olisi pelkoa siitä, että alueiden sorsakantojen tuotto ammutaan viljaruokinnan avulla jossain muualla, poikastuotannon kannalta jopa merkityksettömällä alueella.

Kokeilukulttuurin hengessä tehtävä määräaikainen rajoitus, mihin liittyisi vaikutusten avoin ja osallistava arviointi, olisi todennäköisesti paremmin hyväksyttävissä myös itse viljaruokintaa harjoittavien metsästäjien näkökulmasta.

7. Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkatyönä ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi ravintohoukuttimen käytön kieltämisestä vesilintujen metsästyksessä metsästysvuosina 2021–2024. Maa- ja metsätalousministeriö on neuvotellut valmisteltavasta kiellosta Suomen riistakeskuksen kestävä metsästys -tiimin asiantuntijoiden kanssa. Suomen riistakeskus on myös 19.5.2021 tehnyt maa- ja metsätalousministeriölle erillisen oman esityksen ravintohoukuttimen käytön ajallisesta rajoittamisesta kaikkien riistavesilintujen metsästyksessä.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, MMM/ruokaosasto, ympäristöministeriö, sisäministeriö, poliisihallitus, rajavartiolaitos, Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen ympäristökeskus, Helsingin yliopisto/Metsätieteiden osasto/Wetland Ecology Group, Helsingin yliopisto / Ruralia-instituutti, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Metsähallitus, ELY-keskukset, Saamelaiskäräjät, Suomen Metsästäjäliitto ry, Suomen Ammattiriistanhoitajat ry, Luonnon- ja riistanhoitosäätiö, Suomen Kennelliitto ry:n metsästyskoiratyöryhmä, Metsästyspanielit ry, Suomen Pystykorvajärjestö r.y., Kanakoirakerho ry, Saksanseisojakerho ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, BirdLife Suomi ry, WWF Suomi, Luonto-Liitto, Natur och Miljö r.f., Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto SEY ja Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry.

Lausunnoissa todettiin pääosin seuraavaa: ...

8. Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 10.8.2021.